

I na státní škole se dá učit jinak

Když dítě nechce chodit do školy, tak to beru jako prohru, říká Jan Přeslička, který učí prvňáčky z Inovativní třídy na ZŠ Jungmannova.

■ Veronika Dawidowicz

Na úvod taková klasická otázka. Proč jste se stal učitelem?

Po několika letech studování vysoké školy jsem se začal vidět v tom učitelování. Určitě k tomu přispěl skauting, který jsem dělal od nějakých dvanácti let. Později jsem vyzoroval, že mi to s dětmi jde samo. Že se nepotřebuji nijak extra nutit, a že to asi mám v sobě. Možná to budou i geny, protože dva moji předci byli výborní učitelé.

Takže jste šel hned studovat na pedagoga?

Já jsem studoval jihlavskou průmyslovku, obor počítačové systémy. Mě počítače strašně fascinovaly. Propadl jsem jim kolem dvanácti let, kdy byly takové ty 8bitové počítače. Na VUT v Brně mi ale začalo docházet, že nechci strávit život u počítače a vypadl jsem z toho.

Přišlo to jen tak?

Byla to složitější a dlouhá přeměna, která začala tím, že se mi zkouška na VUT z matematiky zdála nepřekonatelná. Když jsem se dostal na studium učitelství pro 1. stupeň, došlo mi, že v momentě, kdy mi to učivo dávalo smysl, tak i tu nejtěžší zkoušku jsem zvládnul bez větších obtíží.

Bylo pro vás studium náročné?

Snadné to samozřejmě nebylo, protože učitel na 1. stupni dělá prakticky všechno. Musíte udělat zkoušku z češtiny, literatury a zároveň něco uběhnout, vyznat se v botanice, umět na klavír. Ale ta všestrannost mi vyhovuje.

Stejně jako práce s věkovou skupinou dětí na 1. stupni?

Přesně tak. Hrajeme si a žijeme částečně ve svém fantazijním světě. Děti přináší stále nové a nové otázky a vy nad nimi přemýšlíte. Takže se z vesmíru přes zeměpis dostanete například k molekulám.

Učíte na 1. stupni dlouho?

Už mám více než patnáct let praxe. Měl jsem drobné přestávky, kdy jsem byl například na rodičovské dovolené. A i po prvním roce učení jsem si musel dát oddech.

Čím to, že jste si musel dát oddech už po roce?

Měl jsem tendenci hodně to školství měnit a ono to nešlo. A taky jsem dostal nabídku být ve zvukařském týmu Lenky Filipové na tour v roce 2007. To byla skvělá zkušenost.

Vy jste říkal, že se vám nedařilo školství měnit. Je něco, co si vybavujete ze svých školních let, co vám bylo nepřijemné a chtěl jste to změnit?

Radost z učení. Když dítě nechce chodit do školy, tak to beru jako

UČITEL Jan Přeslička bere žáky jako sobě rovné. Zároveň ale dodává, že to neznamená, že si mohou dělat, co chtějí.

Foto: Veronika Dawidowicz

prohru. Ono se to říká, že do 1. třídy jdou všichni natěšení a během půl roku se to vytratí. Nejlepší je, když se to natěšení povede udržet. To je pro mě jedna z nejdůležitějších věcí.

Dnes před tabulí...

Jan PŘESLIČKA

Chodil jste do školy nerad?

Když se ohlédnou za vzdělávacím systémem, který mě poznamenal, tak spíše ano. Spousta informací mi nedávala smysl, nebo byla vytržena z kontextu. Když už ve škole dostávám nějaké informace, je pro mě nejlepší, když si na ně přicházím sám a hlavně je začleňuji do toho, co už umím.

Říká se tomu konstruktivismus. Což znamená, že děti objevují a zkoumají tu danou věc sami, vycházejí z toho, co už ví, přemýšlí, zasazují si do kontextu a propojují.

Jak jste se k tomuhle stylu učení dostal?

Zdokonalil jsem se v Horce nad Moravou u Olomouce, v rámci projektu Pomáháme školám k úspěchu. To, co jsem měl vždy jako intuitivní představu toho, jak chci učit, jsem si teoreticky i prakticky ověřil a zažil.

Potom jsem již svůj přístup dokázal lépe obhájit: Dělán to tak, protože to již leta funguje, má to svoji teorii a věřím tomu. Před tím jsem spíš říkal: Dělán to, protože to tak cítím.

Je něco pozitivního, co si ze základní školy pamatujete?

Tam těch světlých nebo inspirativních momentů moc nebylo. Měl jsem asi klasický průchod školou. Akorát si myslím, že jsem asi nebyl vhodné dítě pro systém, který v 90. letech byl.

Proč myslíte?

Protože se učilo převážně stylem: Takhle to je, ty se to nauč a dokaž na testech, že to umíš. Pamatuji si případ, kdy jsme se učili, že obsah obdélníku je a krát b. Já věděl, že to tak je. Ale proč?

Přitom stačilo, aby nám někdo nakreslil obdélník složený ze čtverečků, a nechal mě přijít na to, že tři čtverečky krát čtyři čtverečky je dvanáct čtverečků.

Dělá mi problém přijmout něco, co není mnou ověřené, vyzkoušené a když se zaseknete už na a krát b, tak rezignujete. Já na základce na matematiku rezignoval a dneska se dá říct, že jsem na ni ujetý a baví mě nechat děti objevovat, proč tak něco je.

Čemu se snažíte jako učitel vyvarovat?

Tomu, abych svoje vlastní problémy ventiloval na děti. S dětmi mám vztah hodně „partácký“, ale v každém vztahu se stává, že přenášíte problémy na partnera. Ať už je to vztah rodič/dítě, partner/partnerka. Prvně si každý musí řešit problémy v sobě.

Proč právě inovativní třída?

Já se po dlouhé době vrátil do státního školství. Skoro na deset let jsem vypadl z klasického státního systému

Jak se učít s radostí?

■ Navozovat v dětech momenty, že ony něco objevily, aby z toho měly ten prožitek. Sdílet to s nimi a říkat dětem: Ty jsi na to přišel, to je skvělé. A také je důležité nesrovnávat. Například jsem již dříve zjistil, že soutěže nejsou v procesu učení moc užitečné.

■ Je potřeba děti připravit na to, že soutěže existují a naučit je umět více přijmout prohru než se učit vyhrávat. Za mě je nejlepší soutěž, kde soutěžím sám se sebou a řeknu si: Příště budu lepší. Takže za mě nesoutěžit, ale radovat se z úspěchů. A také žít v té třídě. Oslavovat tam například narozeniny a nebyt pořad jen učitel.

a nedovedl jsem si představit, že se do něj vrátím.

Pak jsem se dozvěděl, že v Jihlavě existuje inovativní třída. Oslovila mě paní ředitelka, že zájem o inovativní vzdělávání roste a škola bude otevřít další inovativní třídu, a tak jsem tady. Jsem moc rád, že jsem tady snad tím přínosem, který je víc užitečný k inovacím, než je běžné. (smích)

Myslím, že i na státní škole se dá učit trochu jiným způsobem. Chci být propagátorem inovativních způsobů.

Čím je inovativní třída jiná?

Celkově tím přístupem. V tomto školním roce máme ve třídě jen prvňáčky, ale v následujícím roce k nim přibude další ročník (dvojročí).

Je zde pouze slovní a formativní hodnocení, začínáme trochu později a nemáme oddělené vyučovací hodiny. Učíme v blocích, učíme v souvislostech, smysluplně, využíváme různé ověřené výukové metody. Já žáky beru jako sobě rovné. Což neznamená, že si mohou děti dělat, co chtějí. K té svobodě je obrovský protipól zodpovědnosti.

Máme pravidla, na kterých se ve třídě snažíme domlouvat. Samozřejmě každý v sobě nějakou autoritativnost máme a občas je potřeba po ní sáhnout. Je ale důležité dětem ukázat, že jsou v bezpečném prostředí a nikdo se nemusí bát říct, co se mu nelíbí. A to ani ten nejmenší ve třídě tomu nejsilnějšímu.

Naučí se děti u vás za školní rok to stejné, co děti v běžné třídě?

Máme zatím čtrnáct dětí, a kdybychom to zprůměrovali, tak myslím, že určitě. Kdybychom ale šli po jednotlivcích, tak ne. Ono to ale právě není o tom průměru, ale spíše o té individualizaci. Když k nám do třídy přijde někdo, kdo už umí číst, tak ho nebudeme nutit číst Ema má mísu.

A co tedy čte?

Například teď jsme takovému žákovi dali komiks. Ostatní se zatím učili slabiky. Je to možné zejména proto, že ve třídě jsou dva učitelé. Máme tu i žáky s podpůrným opatřením, se speciálními vzdělávacími potřebami, a jim se v tu chvíli věnuje jeden asistent. Využíváme také další asistenty, ať už ukrajinské, nebo asistenta financovaného z jiných než státních zdrojů.